

Belerski, Marian

Pierwsze zebranie Komisji do Opracowania Historii Prasy Technicznej Komitetu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 21/1, 147-149

1976

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

rodziału poświęconego naukom biologicznym, który zbyt szczegółowo informuje o instytucjach, mało o odkryciach naukowych i mylnie interpretuje światowy rozwój nauk biologicznych; proponowano przeredagowanie rozdziału (prof. W. Kunicki-Goldfinger). Natomiast rozdział poświęcony nauce o literaturze zbyt ogólnikowo i powierzchownie ujmuje podjęte zagadnienia (doc. I. Stasiewicz-Jasiukowa, doc. A. Czekajewska-Jędrusik). Postulowano również potrzebę oddzielnego opracowania historii nauk leśnych wyodrębnionych z historii nauk biologicznych (prof. A. Żabko-Potopowicz).

W odpowiedzi redaktor tomu III, prof. J. Michalski, uzasadnił cezurę i konstrukcję dzieła; jednocześnie wskazał na trudności wynikające z fragmentarycznego opracowania historii poszczególnych dyscyplin w I połowie XIX wieku. Następnie prof. B. Suchodolski — postulując konieczność terminowego przekazania tomu III do wydawnictwa — podkreślił potrzebę wprowadzenia do następnego tomu *Historii nauki polskiej* rozdziału podsumowującego rozwój nauki polskiej w XIX wieku.

Wielu dyskutantów wyrażało wątpliwości, czy należy dążyć do oddania tomu do wydawnictwa w październiku 1975 r., gdyż nie jest on jeszcze dojrzały do druku i wymaga wiele pracy zarówno redaktorów jak i niektórych autorów. Wyrażano opinie, że tak podstawowe wydawnictwo, jaką jest *Historia nauki polskiej* musi być należycie dopracowane merytorycznie.

Druga część obrad poświęcona była organizacji i planowi pracy Komitetu w nowej kadencji. Na wstępie doc. I. Stasiewicz-Jasiukowa stwierdziła, że w obecnej kadencji Komitet rozpoczął działalność z półrocznym opóźnieniem. Praca Komitetu opierać się będzie głównie na działalności wymienionych wyżej Komisji. Aktywna w ostatniej kadencji Komitetu Komisja d.s. Wydawniczych działać będzie obecnie w ramach Rady Naukowej Zakładu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN. Komisja ds. Upowszechniania i Nauczania Historii Nauki i Techniki będzie m.in. koordynować prace nad opracowaniem dziejów nauczania historii nauki i techniki w Polsce i oceniać programy nauczania historii nauki i techniki przygotowywane dla szkół średnich i wyższych. Prof. M. Dembowska poinformowała, że Komisja d.s. Bibliograficzno-Dokumentacyjnych rozwinięte zapoczątkowane w poprzedniej kadencji prace nad *Vademecum historyka nauki i techniki* i rozpocznie ogólnopolską analizę bibliografii i dokumentacji z zakresu historii nauki i techniki. Prof. I. Pietrzak-Pawłowska uznała opracowanie konspektu syntezy historii techniki polskiej za najbardziej konkretne i pilne zadanie kierowane przez siebie Komisji. Wskazała też na potrzebę kontynuowania owocnych dotychczas kontaktów z Komitetem Międzynarodowej Współpracy w Zakresie Historii Techniki (ICOHTEC). W imieniu Komisji do Opracowania Historii Prasy Technicznej prof. J. Pazdur zapowiedział wysłanie ankiet do wszystkich uczelni polskich w celu zebrania informacji na temat stanu badań w tej dziedzinie.

Na zakończenie posiedzenia Komitet uznał za celowe zorganizowanie w 1976 r. ogólnopolskiej sesji metodologii historii nauki i techniki, która powinna przyczynić się do integracji poszczególnych środowisk historyków nauki i techniki.

Bohdan Jaczewski

PIERWSZE ZEBRANIE KOMISJI DO OPRACOWANIA HISTORII PRASY TECHNICZNEJ KOMITETU HISTORII NAUKI, OŚWIATY I TECHNIKI PAN

Powołana w bieżącym roku — w ramach Komitetu Historii Nauki, Oświaty i Techniki — Komisja do Opracowania Historii Prasy Technicznej odbyła swe pierwsze posiedzenie w dniu 9 października 1975 r. W zebraniu wzięło udział

15 osób. Reprezentowane były środowiska naukowe, stowarzyszenia naukowo-techniczne i Rada Prasy Technicznej. Celem posiedzenia było przedyskutowanie stanu badań nad historią czasopiśmiennictwa technicznego w Polsce. Zebranie zagałę przewodniczący Komisji, prof. Jan Pazdur. W przemówieniu inauguracyjnym prof. Pazdur wyraził pogląd, że prace nad historią czasopiśmiennictwa technicznego powinny się rozwijać równolegle w 3 kierunkach poprzez: a) monograficzne ujęcia poszczególnych czasopism, b) syntetyczne ujęcia prasy branżowej, c) syntetyczne opracowania całości czasopiśmiennictwa technicznego (w najszerszym tego słowa znaczeniu, a więc czasopiśmiennictwo techniczne, rzemieślnicze, gospodarskie, przemysłowe itp.).

Należałoby wykazać związki pomiędzy rozwojem czasopiśmiennictwa technicznego, a rozwojem oświaty i nauki, pomiędzy postępem techniki, a rozwojem stosunków ekonomicznych, społecznych i politycznych. Należałoby też zwracać uwagę na zaangażowanie ideowe środowiska technicznego. Profesor Pazdur zakomunikował, że pracuje obecnie nad syntetycznym opracowaniem historii czasopiśmiennictwa technicznego okresu międzypowstaniowego, które będzie przedmiotem dyskusji na następnym zebraniu Komisji.

Po przemówieniu prof. Pazdura zgłoszono następujące komunikaty o wszczętych lub zamierzonych pracach. Mgr Hanna Wusatowska przedstawiła problematykę badań nad historią czasopiśmiennictwa hutniczego w Polsce. Monografia ta powinna być ukończona w pierwszym kwartale 1976 r. Doc. Zbigniew Machaliński scharakteryzował stan badań historycznych nad czasopiśmiennictwem morskim. Dr Jadwiga Gutowska pracuje nad historią czasopiśmiennictwa ogrodniczego. Praca ta już jest znacznie zaawansowana i należy się spodziewać jej ukończenia w planowanym terminie (wrzesień 1976 r.). Mgr Wincenty Pawłowski przedstawił stan swoich prac nad historią czasopiśmiennictwa naftowego. Przewiduje ich ukończenie w 1976 r. Inż. Kazimierz Sarnecki omówił możliwości opracowania historii czasopiśmiennictwa papierniczego. Prof. Jan Korytkowski deklaruje opracowanie monografii czasopiśmiennictwa chemicznego. Doc. Stefan Banasiak obiecał przedstawić na następnym posiedzeniu projekt współpracy środowiska uniwersyteckiego w Łodzi. Mgr Marian Belerski zakomunikował, że pracuje nad monografią „Przemysłu Fermentacyjnego” za lata 1945—1949. Praca ta będzie ukończona w pierwszej połowie 1976 r. Nadto poinformował o pracach Komisji Prasoznawczej Oddziału PAN w Krakowie i zaproponował nawiązanie z nią kontaktu dla ewentualnej współpracy. Mgr Belerski odczytał także informację dotyczącą archiwów redakcyjnych w redakcjach czasopism technicznych.

Po wygłoszeniu komunikatów podjęto dyskusję, którą rozpoczął przewodniczący Rady Prasy Technicznej — mgr Jan W. Czarnowski. Oświadczył on, że RPT od początku swej działalności przywiązuje dużą wagę do badań historycznych nad polskim czasopiśmiennictwem technicznym. Wyrzcił przy tym nadzieję, że inicjatywy RPT w tym zakresie wydadzą w najbliższym czasie owoce. Przedmiotem badań powinny być zarówno czasopisma rzemieślnicze, gospodarskie, jak i popularno-techniczne. W końcu postulował jak najrychlejsze opracowanie planu określającego zakres badań oraz czas rozpoczęcia i ukończenia poszczególnych prac cząstkowych. Dr Eugeniusz Tomaszewski zwrócił uwagę, że przedmiotem badań w zasadzie nie powinna być problematyka gospodarcza czasopism, ale ściśle techniczna, a w szczególności postęp myśli technicznej. Niezmiernie ważnym zadaniem syntezy powinno być ukazanie czasopiśmiennictwa technicznego w rozwoju techniki oraz wpływ czasopism technicznych na postęp gospodarczy i na przemiany świadomości społecznej. Prof. Jan Korytkowski wyraził pogląd, że w syntezie nie można pominąć czasopism rzemieślniczych. Doc. Stefan Banasiak z Instytutu Historycznego Uniwersytetu Łódzkiego

wyraził pogląd, że badania nad prasą techniczną wymagają pracy zespołowej historyków, techników, prasoznawców, socjologów i bibliografów. Celem badań powinno być też ustalenie wpływu czasopiśmiennictwa technicznego na kwalifikacje zawodowe, na kulturę techniczną społeczeństwa oraz inspirującego wpływu na badania naukowe.

Prof. Jan Pazdur odpowiadając na pytania i wyjaśniając wątpliwości ujawnione w dyskusji oświadczył co następuje: 1) Podjęte prace objęte są planem Rady Prasy Technicznej NOT i MNSWiT oraz Zakładu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN. 2) Jest rzeczą niemożliwą oderwanie się od czasopism gospodarskich. 3) Najlepszym sposobem wyselekcjonowania właściwych czasopism technicznych do badań nad historią prasy technicznej jest przyjęcie zasady, że technika występuje jako treść integrująca inne dziedziny (zagadnienia zawodowe, gospodarcze, społeczne itp.). 4) W badaniach czasopiśmiennictwa technicznego wystarczy na razie opierać się na bibliografiach ogólnych. Bibliografia czasopiśmiennictwa technicznego będzie zaś wtórnym wynikiem systematycznych badań w zakresie historii prasy technicznej.

Marian Belerski

ZAKŁAD HISTORII NAUKI OŚWIATY I TECHNIKI PAN

DZIAŁALNOŚĆ ZAKŁADU HISTORII NAUKI, OŚWIATY I TECHNIKI PAN W ROKU 1974

W 1974 r. nastąpiło połączenie Zakładu Historii Nauki i Techniki z Pracownią Dziejów Oświaty. Nowa placówka nosi nazwę: Zakład Historii Nauki, Oświaty i Techniki. Na stanowisko kierownika został powołany prof. J. Miąso.

Działalność naukowo-badawcza koncentrowała się wokół problemów resortowych: PAN—38 (koordynator: Zakład Historii Nauki i Techniki) i PAN—36 (koordynator: Instytut Sztuki PAN).

Realizacja założeń powyższych problemów stanowiła podstawową treść prac badawczych Pracowni: Historii Nauk Społecznych (kierownik: doc. I. Stasiwicz-Jasiukowa), Historii Nauk Przyrodniczych i Technicznych (kierownik: prof. J. Babicz), Historii Teorii i Organizacji Nauki (kierownik prof. E. Geblewicz; od sierpnia — vacat), Historii Badań nad Społeczną Funkcją Nauki (kierownik: vacat), Badań Kopernikańskich (kierownik: prof. P. Czartoryski), Historii Nauk Ścisłych (kierownik: prof. J. Dobrzycki), Pracowni Dziejów Oświaty (kierownik: prof. J. Miąso).

Ponadto program naukowy realizowany był w zespołach, zajmujących się historią określonych dyscyplin lub historią nauki w danym okresie. Zespoły skupiały obok pracowników etatowych licznych współpracowników Zakładu. Zainteresowanych bliżej ich pracami odsyłamy do sprawozdań publikowanych w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki”.

REALIZACJA PODSTAWOWYCH ZADAŃ

Pracownicy byłego Zakładu Historii Nauki i Techniki oraz członkowie zespołów naukowo-badawczych realizowali zadania problemu resortowego PAN—38 — *Dzieje nauki polskiej ze szczególnym uwzględnieniem jej społecznej roli oraz działalności Mikołaja Kopernika.*